

4. MIGRÁCIÓS FOGALOMTÁR

TÓTH JUDIT

A munkaerő államhatárokat átlépő vándorlásával kapcsolatosan igen sok szakkifejezés magyarázatra szorul, amelyeket a szakértői konszenzuson túl a nemzeti (hazai) jogszabályok, nemzetközi egyezmények és az EU által elfogadott jogi normák határoznak meg. Ezért közérthetően összefoglaljuk a kapcsolódó fogalmak jogi alapját, megjelöljük a tartalmat adó jogforrásokat.

BEFOGADOTT ■ A kiutasítási tilalom fennállása esetén a menekültügyi hatóság javaslatára az idegenrendészeti hatóság a külföldit befogadottként ismeri el, ha az elismerését kérő származási országában faji, illetve vallási okok, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, avagy politikai meggyőződése miatt üldöztetés, halálbüntetés vagy kínzásnak, embertelen bánásmódnak lenne kitéve, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadja. Ha a befogadott munkavállalási engedélyt kér, hogy a befogadó állomáson kívüli munkát vállaljon, és foglalkoztatását az idegenrendészeti hatóság humanitárius szempontból támogatja, akkor kérelmének elbírálásakor nincs szükség előzetes munkaerőpiaci vizsgálatra.

BEJELENTETT MIGRÁNS MUNKAVÁLLALÓ ■ Szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező, valamint a munkavállalási engedély alól mentes – ide értve a menekültként, oltalmazottként elismert, továbbá a bevándorolt vagy letelepedett jogállású – személy. Foglalkoztatása tekintetében bejelentési kötelezettség terheli a munkáltatót. A bejelentés személyazonosításra alkalmatlan módon tartalmazza a foglalkoztatottak számát, életkorát, iskolai végzettségét, állampolgárságát, munkakörének FEOR-számát, a foglalkoztatási jogviszony formáját, hozzátartozó esetében a hozzátartozói jogállás megjelölését, a foglalkoztató statisztikai törzsszámát, továbbá arra vonatkozó adatot, hogy a foglalkoztatási jogviszony létrejött-e, vagy megszűnt, mivel azt is be kell jelenteni. A kormányhivatal igazolja a bejelentés (határidőben történt) teljesítését, és nyilvántartást vezet a bejelentett adatokról.

BEVÁNDORLÁSI ÉS ÁLLAMPOLGÁRSÁGI HIVATAL (BÁH) ■ A Belügyminisztérium irányítása alatt működő központi idegenrendészeti hatóság, amely hét regionális és 24 kirendeltségén keresztül dönt vízum-, tartózkodásiengedély-, kiutasítási, menedékjog-, hontalanságügyekben, valamint a külföldiek regisztrációja, munkavállalása, integrációs szerződése és útlevelük kiadása, továbbá az állampolgárság kérdésében. Döntései ellen közigazgatási bírósághoz lehet fordulni.

CSALÁDTAG ■ A családi kötelék fennállása alatt jogot szerezhet a magyarországi belépésre, tartózkodásra és munkavállalásra. A külföldi családtag a családfőhöz a családi együttélés, családegyesítés céljából való beutazáshoz, az it-

teni tartózkodáshoz kap vízumot, tartózkodási engedélyt vagy tartózkodási kártyát. A családtagok migrációja Magyarországon mérsékelt munkaerő-utánpótlást jelent a családegyesítési feltételek szigorú idegenrendészeti ellenőrzése miatt (például bizonyíték kell arra, hogy a családi kötelék már a beutazás előtt fennállt, nincs szó névházasságról, a lakhatás és megélhetés az egész család számára Magyarországon biztosított, a gondozásra a családtag rászorul).

A családtagok köre, a családegyesítés és a családtagként tartózkodás feltételei attól függően eltérnek egymástól, hogy a családfő (családgyesítő) menekült, letelepedett/bevándorolt külföldi, jogszerűen alkalmazott harmadik állambeli munkavállaló, szabad mozgás jogával rendelkező vagy magyar állampolgár-e. Például családtagnak minősül a menedékjogi törvény szerint a menekült/kérelmező kiskorú gyermeke (ideértve az örökbefogadott és a nevelt gyermekeket is), szülője, illetve vele érkező, a magyar jog szerint érte felelős külföldi személy, ha az elismerését kérő vagy a nemzetközi védelemben részesített személy kiskorú, valamint a házastársa, amennyiben a családi kapcsolat már a Magyarországra érkezést megelőzően is fennállt, ugyanis ebben az esetben a családtagra is kiterjeszhető az elismerés.

DOLGOZÓ KÜLFÖLDI DIÁK ■ A képzés mellett részlegesen dolgozónak nem kell munkavállalási engedély, ha a külföldi felsőoktatási intézménnyel hallgatói jogviszonyban álló harmadik országbeli állampolgárt nemzetközi diák-szervezet által szervezett szakmai gyakorlat keretében foglalkoztatják, vagy a Magyarország területén működő szakiskolával, középiskolával, alapfokú művészeti iskolával, felsőoktatási intézménnyel nappali tagozatos tanulói, illetve hallgatói jogviszonyban álló személy, ha e jogviszony fennállása alatt végez munkát. Ugyanez vonatkozik az alap-, közép- és felsőfokú oktatási intézményekben, idegen nyelven folyó olyan oktatási tevékenységre, amelyre – az oktatásért felelős miniszter igazolása szerint – az érintett államok illetékes miniszterei által aláírt nemzetközi oktatási program keretében kerül sor. A Comenius-, Erasmus-, Leonardo da Vinci- vagy Grundtvig-program keretében szakmai gyakorlaton részt vevő harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatása is engedélymentes. Ha pedig a harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatására meghatározott munka elvégzéséhez szükséges begyakorlottság megszerzését célzó képzés (betanító képzés) keretében kerül sor, és annak időtartama naptári évenként nem haladja meg a három hónapot, akkor nem kell a munkavállalási engedélyeztetéskor az előzetes munkaerőpiaci vizsgálatot végezni.

EGT-ÁLLAM POLGÁRA ■ Az Európai Unió tagállama és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgára, továbbá az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján a szabad mozgás és tartózkodás joga tekintetében az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárá-

val azonos jogállású személy, akinek tehát szabad belépésre, tartózkodásra és szabad munkavállalásra van joga, ha nem jelent ezzel aránytalan szociális terhet a hazai ellátó rendszernek, van saját anyagi forrása és egészségbiztosítása. (Elegendő forrással rendelkezik, ha a háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem eléri az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét, vagy pénzügyi szociális ellátás igénybevételére három hónapnál rövidebb ideig került sor.)

Az EGT-állam polgárának 180 napon belül 90 napot meghaladó tartózkodását a jövőbeni lakóhelye szerint illetékes idegenrendészeti regionális igazgatóságnál kell bejelentenie, ahol regisztrációs igazolást kap, amely (érvényes úti okmánnyal vagy személyi igazolvánnyal együtt felmutatva) visszavonásig érvényes.

Az EGT-állam polgára a keresőtevékenysége megszűnése esetén is megtartja tartózkodási jogát, ha balesettel vagy egészségkárosodással összefüggő és gyógykezelést igénylő állapota miatt keresőképtelen, keresőtevékenysége megszűnését követően álláskeresőként regisztrálják, vagy szakmai tevékenysége gyakorlásához szakképzésben vesz részt, feltéve, hogy a szakképzéshez előírt gyakorlatot a keresőtevékenységével összefüggésben szerezte. Ha korábban keresőtevékenysége az egy évet meghaladta, akkor a tartózkodási joga korlátlan ideig marad meg, ám ennél rövidebb idejű keresőtevékenysége alapján csak az álláskereső támogatás idejéig, de legalább hat hónapig maradhat az országban.

Az EGT-állam polgára és családtagja, ha öt éven át megszakítás nélkül, jogszzerűen Magyarország területén tartózkodott vagy az itt született gyermek, állandó tartózkodási jogot nyer (állandó tartózkodási kártya), amely stabilabb foglalkoztatási viszonyt eredményezhet számára. A magyar állampolgár családtagjaként itt élőknek elég az állandó tartózkodási joghoz, ha legalább egy éve családi életközösségben élnek, a házastárs esetében pedig házastársi életközösségben legalább két éve. A tartózkodási, illetve keresőtevékenység folytatásával kapcsolatos időtartamra vonatkozó feltételek hiányában is állandó tartózkodásra jogosult az EGT-állam polgára, ha nyugdíjra szerzett jogosultságot, vagy keresőtevékenységével balesete vagy egészségkárosodása és gyógykezelést igénylő állapota következtében hagyott fel. Ha pedig a Magyarországon keresőtevékenységet folytató EGT-polgár azt megelőzően meghal, hogy az állandó tartózkodás jogát megszerezte volna, a családtagja állandó tartózkodásra jogosult, ha az EGT-polgár a halálát megelőzően két évig megszakítás nélkül Magyarország területén tartózkodott, vagy az EGT-polgár halála munkahelyi baleset vagy foglalkozási megbetegedés következménye.

EGYSZERŰSÍTETT SZERZŐDÉSSSEL FOGLALKOZTATOTT KÜLFÖLDI ■ Harmadik országbeli állampolgár csak mezőgazdasági idénymunkára szerződtesztethető az egyszerűsített foglalkoztatási viszony keretében egy blanket szerződéssel, míg a bevándorolt és a letelepedett külföldi személy még turisztikai vagy alkalmi munkára is. A mezőgazdasági idénymunka valamely a növénytermesztési, erdőgazdálkodási, állattenyésztési, halászati, vadászati

ágazatba tartozó munkavégzés, továbbá a megtermelt mezőgazdasági termékek mozgatása, csomagolása, míg a turisztikai időnyomunka a kereskedelmi jellegű turisztikai szolgáltatási tevékenységet folytató munkáltatónál végzett időnyomunka, ha az azonos felek között a határozott időre szóló munkaviszony időtartama nem haladja meg egy naptári éven belül a 120 napot. Az alkalmi munka (például filmforgatáson statisztálás) ennél rövidebb – mert a munkáltató és a munkavállaló között összesen legfeljebb 5 egymást követő naptári napig és egy naptári hónapon belül összesen legfeljebb 15 naptári napig, továbbá egy naptári éven belül összesen legfeljebb 90 naptári napig létesített – határozott időre szóló munkaviszony. Amennyiben a külföldi személy más államban már biztosított (nemzetközi szociális, munkaügyi egyezmény vagy EGT-állam polgáraként a szociális koordináció révén), és erről igazolása van, akkor a munkáltatónak nem kell fizetnie utána közterhet, ezért a munkavállaló nem szerez nyugellátásra, baleseti egészségügyi szolgáltatásra és álláskeresői ellátásra jogosultságot itt.

EU KÉK KÁRTYA ■ Harmadik állam polgárának olyan tartózkodási engedélye, amely Magyarország vagy másik tagállam területén tartózkodásra és egyúttal magas szintű képzettséget igénylő munkavállalásra jogosítja. A magas szintű képzettséget igénylő munkára alkalmazás előfeltétele, hogy havi bérezése nem lehet kevesebb, mint a tárgyévet megelőző második év – a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett – nemzetgazdasági havi bruttó átlagkeresetének 120-150 százaléka, a munkakör jellegétől függően (például orvos, szülész, gyógytornász esetében, ha 2014-re vonatkozó havi bruttó átlagkeresetet vesszük alapul, akkor legalább 285 240 forint, egyéb foglalkozásoknál legalább 356 550 forint), mivel a kérelmező rendelkezik a munkavégzéshez szükséges felsőfokú szakmai képesítéssel.

A kék kártya kiadásának feltétele, hogy a harmadik állam polgára rendelkezzen egészségügyi biztosítással, magyarországi lakcím-bejelentkezéssel, miközben nem lehet más tagállamban sem kiadott EK tartózkodási engedélye, sem szezonális munkavégzésre vonatkozó vízum. A foglalkoztatásra irányuló szerződés lejártát követő harmadik hónap végéig, de legalább egy és legfeljebb négy évre kell kiállítani a kártyát, és alkalmanként négy évvel meg lehet hosszabbítani. A kártya a kiadásától számított két éves időszakban kizárólag a kiadását megalapozó munkaviszonyban vagy a hazai foglalkoztatáspolitikai érdek mérlegelése alapján engedélyezett munkaviszonyban jogosít magas szintű képzettséget igénylő munkavállalásra. A kártya birtokosa családtagjainak a családegységre jogosult.

ÉVES KVÓTA ■ A foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter rendeletben határozza meg a Magyarországon egyidejűleg összesen, valamint az egyes állami foglalkoztatási szervek illetékességi területén, továbbá az egyes foglalkozásokban foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok – ideértve az engedély alapján foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesítő harmadik

országbeli állampolgárokat is – legmagasabb számát. Ezt utoljára 2015-ben 59 ezer főben határozták meg, amely a 2014-ben bejelentett munkaerőigény havi átlagából számított limit.

Harmadik állam polgára: magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldi, aki nem állampolgára az EU vagy az EGT más tagállamának sem.

HAZATÉRŐ ■ A magyar állampolgár bármikor, még lejárt okmánnyal is hazatérhet szankció nélkül. Ez az alapjog nem függ attól, hogy állandó lakóhelyéről ki- vagy visszajelentkezett, ám érdemes tudni, hogy a kötelező egészségbiztosítási díjat – ha nem fizette be, vagy nincs igazolása arról, hogy másik tagállamban biztosított volt – adók módjára kell behajtani, majd hazatérve fizetnie a tárgyhót követő 12. napig.

HAZAUTALÁS ■ Jogi szempontból azt kell kiemelni, hogy a nettó és adózott jövedelemnek nincs olyan mértéke, amelyet belföldön kell elkölteni vagy megtartani, míg bizonyos országokban létezik a hazautalásnak legális maximuma. Ugyanakkor a külfölditől elvárt a megélhetés, az önfenntartást és a lakhatás megléte, ami a legális tartózkodás előfeltétele.

HONTALAN ■ Olyan külföldi személy, akit egyetlen állam szabályai és joggyakorlata sem ismer el állampolgárának, ezért nem tud védelemért, okmányokért hatósághoz fordulni. A tényleges (*de facto*) hontalanság adatként szerepel az idegenrendészeti nyilvántartásokban, de nem jelent semmiféle jogot, nem önálló jogállás, mint ahogy a letelepedett, a bevándorolt vagy a menekült külföldieké, akik közt lehetnek *de facto* hontalanok. A hontalanként elismert személy (*de jure* hontalan) humanitárius célú engedéllyel és munkavállalási engedéllyel foglalkoztatható, és úti okmányt kaphat, amivel ki- és visszautazhat Magyarországra, annak érvényességi idején belül. Évente néhány tucat kérelmező hontalanságáról dönt a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal.

IDEGENRENDÉSZET ■ A közigazgatás egy önálló ága, amelyre külön szervezetet hoztak létre, sajátos eljárási szabályokkal. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, a rendőrség és a nemzetbiztonsági szervek is rendelkeznek jogkörrel a külföldiek és az EU- vagy EGT-állami állampolgárok, családtagjaik beutazása és itteni tartózkodása, szabadságának korlátozása, a kapcsolódó engedélyezési és jogállási, állampolgársági előkészítő eljárás ügyében.

ILLEGÁLISAN FOGLALKOZTATOTT KÜLFÖLDI ■ A keresőtevékenységet végző külföldi személy regisztráció nélküli, továbbá a harmadik állam polgárának a magyarországi tartózkodásra jogosító, munkavégzési feltételektől eltérő foglalkoztatása illegálisnak minősül. Súlyos jogsértés, ha egy külföldit különösen kizsákmányoló feltételekkel foglalkoztattak – a nemi vagy egyéb alapú megkülönböztetésből származó feltételeket is beleértve –, amelyek feltűnően aránytalanul eltérnek a legálisan foglalkoztatott munkavállalók foglalkoztatási feltételeitől, amely eltérés különösen a munkavállalók egészségét és biztonságát érinti, és sérti az emberi méltóságot. A tartózkodási feltételek

hiányában humanitárius célból tartózkodási engedéllyel kell ellátni a bíróság indítványára azt a harmadik országbeli állampolgárt, akit különösen kizsákmányoló foglalkoztatási feltételek mellett, illetve azt a kiskorú, harmadik országbeli állampolgárt, akit érvényes tartózkodási engedély vagy más, tartózkodásra jogosító engedély nélkül foglalkoztattak. A kizsákmányolás, illegális foglalkoztatás áldozatait megilleti a jog, hogy az elvégzett munkáért bérüket követeljék a bíróság előtt. Az engedély nélküli külföldit foglalkoztatóval szemben büntetőeljárást kell indítani (Btk. 209. és 256. paragrafus megsértése miatt).

INTEGRÁCIÓ ■ Csak a menekültek és oltalmazottak számára hoztak létre szolgáltatásokat a társadalmi beilleszkedés (nyelvtanulás, lakhatás és álláskeresés, megélhetés) támogatására. A menekültügyi hatóság – a menekült vagy az oltalmazott lakóhelye szerinti települési önkormányzat a családsegítő szolgálat vagy civil szervezet közreműködésével – integrációs szerződést köt, és annak keretében integrációs támogatást nyújt, legfeljebb két évig. Az integrációs szerződésben meghatározott támogatást a menekültügyi hatóság folyósítja, rászorultsági alapon, és ellenőrzi annak teljesítését, és végső esetben megvonja a támogatást, ha a külföldi az abban foglalt kötelezettségeit súlyosan megszegi.

KERESŐTEVÉKENYSÉG ■ A szabad mozgás jogával rendelkezőknek ez alapozza meg a tartózkodáshoz szükséges fedezetet és egészségbiztosítást, így előfeltétele a három hónapnál hosszabb tartózkodásnak. Ez magában foglalhatja a foglalkoztatási jogviszonya alapján, ellenérték fejében, más részére és vele alá-fölérendeltségi kapcsolatban végzett munkát, az olyan tevékenységet, amely jogszabály szerint önállóan végezhető, és ellenérték fejében történik, ha az egészségbiztosítási, illetve a nyugdíjbiztosítási szolgáltatások fedezetéről az illető maga gondoskodik, vagy egyéb olyan tevékenységet, amelyet gazdasági társaság, szövetkezet vagy egyéb – jövedelemszerzési céllal létrejött – jogi személy tulajdonosaként, ügyvezetőjeként, vezetői, képviseleti vagy felügyeleti szerve tagjaként végez valaki. A harmadik állam polgára keresőtevékenységet csak e célból kiadott tartózkodási engedély birtokában végezhet, vagy szezonális munkavállalási vízummal, humanitárius célból kiadott tartózkodási engedéllyel, családegyesítési, tanulmányi célú tartózkodási engedéllyel, avagy akkor, ha EU kék kártyával rendelkezik.

Kiküldött munkavállaló: Nincs szükség legfeljebb két évig az EGT-államban létesített cégtől Magyarországra polgári jogi, vállalkozási, szolgáltatási projekt keretében a kiküldött munkavállalónak munkavállalási engedélyre a munkavégzéshez, mivel ez a harmadik állam polgára saját munkáltatójának nemzeti joga szerinti munkajogi és társadalombiztosítási jogviszonyban marad benne. A magyarországi munkáltatótól kiküldött munkavállalók is legfeljebb két évig maradnak benne az egészség- és nyugdíjbiztosítási rendszerben, az adózásukra a kettős adózás elkerülésére és az adóilletőségre vonat-

kozó szabályokat kell alkalmazni. Ha nem fejeződik be a szerződéses projekt, az OEP engedélyével a kiküldött jogállás meghosszabbítható.

KIVÁNDORLÓ ■ A magyar állampolgárnak és a legálisan tartózkodó külföldieknek alapvető joga az ország elhagyása. A magyar állampolgár köteles három hónapnál hosszabb külföldre költözését az okmányirodában bejelenteni, lakcímkártyáját leadni, mert egyébként változatlanul terheli a kötelező egészségbiztosítási járulék fizetése, hacsak nem igazolja, hogy másik tagállamban munkavállalóként biztosított, továbbá az adóilletékessége is Magyarországon marad, így itt kell jövedelmét bevallania, adóznia.

KULCSSZEMÉLYZET ■ A Magyarország területén alapított külföldi érdekeltiségű vállalkozás által foglalkoztatott olyan természetes személy, aki nem minősül a polgári törvénykönyvben meghatározott vezető tisztségviselőnek, de irányítja vagy felügyeli (ideértve a munkáltatói jogkörök gyakorlását is) a vállalkozás egészét, valamint egy vagy több olyan szervezeti egységét, amely a vállalkozás tulajdonosa, legfőbb szerve vagy vezető tisztségviselője közvetlen irányítása, felügyelete alatt áll, vagy olyan munkára, szakmára rendelkezik megfelelő képesítéssel, amely magas szintű műszaki ismereteket igényel, vagy egyébként olyan kivételes tudással rendelkezik, amely a szervezet szolgáltató tevékenységéhez, kutatási felszereléséhez, technológiájához vagy igazgatásához szükséges, feltéve, hogy az első munkavállalási engedély iránti kérelem benyújtásakor legalább egy éve a vállalkozás külföldi alapítójával munkaviszonyban, vagy egyéb olyan jogviszonyban áll, amelyre tekintettel az adott ország jogszabályai szerint alkalmazásban állónak minősül.

LEGÁLISAN FOGLALKOZTATOTT KÜLFÖLDI ■ A magyar állampolgárokkal azonos a foglalkoztatás terén, azaz nincs szüksége munkavállalási engedélyre a menekültként, oltalmazottként elismert, a bevándorolt vagy letelepedett jogállású, valamint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező külföldi személynek, az esetleges eltéréseket (például, hogy mely munkaköröket nem tölthet be) törvényben vagy kormányrendeletben határozzák meg. Engedély nélkül folytatható az is, ha valaki egy EGT-államban letelepedett munkáltató által határon átnyúló szolgáltatásnyújtás teljesítése keretében kiküldetés, kirendelés útján magyarországi foglalkoztatónál, magánjogi szerződés vagy ilyen céggel munkaerő-kölcsönzés keretében magyarországi foglalkoztatónál végez munkát. Szintén engedély nélkül foglalkoztatható a hivatásos sportoló, továbbá a külföldi részesedéssel rendelkező gazdasági társaság vezető tisztségviselőjeként vagy felügyelőbizottsági tagjaként dolgozó, továbbá a bevett egyház belső szabályában meghatározott, az egyházi jogi személy szolgálatában álló, egyházi szolgálatot végző (egyházi személy).

Az egyéb külföldieknek – kormányrendeletben meghatározott kivételektől eltekintve – munkavállalásra jogosító engedélyre van szükségük. A keresőtevékenység folytatása céljából kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje legfeljebb három év, amely alkalmanként legfeljebb három évvel meghosszab-

bítható. Az engedélyt megtagadják, ha olyan foglalkozásra kérik, amelyekben a magyarországi munkanélküliség alakulására és összetételére tekintettel harmadik országbeli állampolgár nem foglalkoztatható. A kérelem alapja, hogy a foglalkoztató és a harmadik országbeli munkavállaló előzetes megállapodást köt foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésére, megjelölve a munkakört, díjazást, munkaidőt. A megállapodás kötelező érvényű állásajánlatnak minősül, az engedély meglétében tehát létre kell hozniuk a szerződést, és a felek ettől eltérő megállapodása érvénytelen. A megállapodás családi együttélés biztosítása céljából kiadott tartózkodási engedély esetén legfeljebb ötéves, az EU kék kártya iránt benyújtott kérelem esetén legfeljebb négyéves, a humanitárius célú tartózkodási engedély esetén 6–12 hónapos, egyebekben legfeljebb kétéves időtartamú foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésére szólhat. Mérlegelési jogkörben elutasítható a kérelem, ha szabálytalan foglalkoztatásért egy éven belül bírságot szabtak ki a munkáltatóra, éppen képzési program, csoportos létszámleépítés, sztrájk folyik, aminek eredményeként nincs szükség a külföldi munkavállalóra, vagy az országos átlagnál alacsonyabb személyi bérrel (80 százalékát meg nem haladó) akarják alkalmazni.

A munkavállalási engedélyben meg kell határozni, hogy az engedély alapján a harmadik országbeli állampolgár mely foglalkoztatónál, melyik munkahelyen, milyen tevékenység ellátására, milyen FEOR-kóddal megjelölt munkakör keretében és milyen időtartamban foglalkoztatható. Visszavonja a kormányhivatal a nem összevont eljárásban kiadott engedélyt, ha a foglalkoztatás meghiúsul, megszűnik, eltérnek az engedélyben foglaltaktól, a külföldi tartózkodási jogosultsága hiányzik, vagy éppen összevont engedélyt adtak neki. Engedély nélküli foglalkoztatásnak minősül ugyanis, ha a harmadik országbeli állampolgár tevékenységét nem az engedélyben megjelölt foglalkoztatónál végzi, vagy a foglalkoztató a harmadik országbeli állampolgárt nem az engedélyben megjelölt munkahelyen vagy munkakörben foglalkoztatja. Az összevont engedélyezési eljárásban kiadott munkavállalásra jogosító engedély fő szabályként két évre szól, amely alkalmanként legfeljebb két évvel meghosszabbítható.

MENEDÉKET KÉRŐ ■ Az a nemzetközi védelemben vétel iránt eljárást indító, az eljárás lezárultáig kérelmező külföldi személy, aki az eljárás alatt humanitárius célú tartózkodási engedélyt kap. Az elismerés iránti kérelem benyújtásától számított kilenc hónapon belül jogosult a befogadó állomás területén vagy a közfoglalkoztató által meghatározott munkahelyen engedély nélkül dolgozni, kilenc hónap után, ha még folyik az eljárás, a külföldiekre vonatkozó általános szabályok szerint kell munkavállalási engedélyt beszereznie a munkavégzéshez.

MENEKÜLT ■ Menekültként elismerhető az a harmadik állam polgára vagy hontalan, akit más ország nem fogad be, és akinek hazájába vagy szokásos tartózkodási helyére visszatérése nem lehetséges, mert ott üldözéstől való félelme

megalapozott faja, nemzeti, etnikai hovatartozása, vallása, politikai meggyőződése vagy sajátos társadalmi csoporthoz tartozása miatt, ha vele szemben nem állnak fenn közrendi, biztonsági kizáró okok. Az elismerés visszavonható, de csak az esetek szűk körében lehet a kérelmezőt és a volt menekültet eltávolítani az országból. A menekült szabadon vállalhat munkát, de nem tölthet be olyan munkakört, illetve feladatkört, nem viselhet olyan tisztséget, amelynek ellátását jogszabály magyar állampolgársághoz köti (például polgármester, kormányhivatalnok, bíró, rendőr). Van személyi igazolványa, lakcímkártyája.

MIGRÁNS ■ Harmadik állam polgára, hontalan vagy az EGT-állam polgára és külföldi családtagjuk, aki megfelelő okmányok birtokában beléphet a munkapiacra.

MUNKAKÖZVETÍTÉS ■ E szolgáltatás nyújtható állami foglalkoztatási szerv – különösen a tagállamok közötti legális munkalehetőségeket bemutató EU-RES-koordinátor – által és azon kívül, a magánközvetítő cég által is a munkát keresőknek. A magán-munkaközvetítési tevékenység akkor jogszerű, ha megfelel az ügyfélfogadási, bejelentési, regisztrációs feltételeknek (kormányhivatalnál), és a vállalkozás megfelelő vagyoni biztosítékot adott, ha külföldre közvetít. Külföldi munkavállalásra vonatkozó munkaközvetítő tevékenység csak a fogadó ország jogszabályainak megfelelő munkavállalásra irányulhat. Fontos szabály, hogy a munkát kereső személytől e szolgáltatásért díjat, költségtérítést nem igényelhet.

MUNKANÉLKÜLI, MUNKÁT KERESŐ MIGRÁNS ■ Az álláskeresőként való nyilvántartásba vétel, valamint az álláskeresők ellátása tekintetében a magyar állampolgárral azonos jogok és kötelezettségek illetik meg azt a harmadik országból származó munkavállalót, aki a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározott összevont kérelmezési eljárásban kiadott tartózkodási engedéllyel rendelkezik, és Magyarországon legalább hat hónapig munkaviszonyban állt. Az egyéb jogállású, legalisan foglalkoztatott migráns a magyar állampolgárokkal azonosan – jogosult a megfelelő idejű foglalkoztatás alapján – a munkakeresési támogatásra, munkaügyi szolgáltatásokra. Ha az EGT-állam polgárának korábban keresőtevékenysége az egy évet meghaladta, akkor a tartózkodási joga korlátlan ideig marad meg, de ennél rövidebb idejű keresőtevékenysége alapján csak az álláskeresési támogatás idejéig, de legalább hat hónapig maradhat az országban. Az álláskereső részére, ha a törvényi feltételeknek megfelel (például előzetes biztosítási idő, együttműködés a munkaügyi szervvel), álláskeresési ellátásként álláskeresési járadék, nyugdíj előtti álláskeresési segély, valamint költségtérítés jár.

OLTALMAZOTT ■ Kiegészítő védelemben részesíthető az a harmadik állam polgára vagy hontalan, aki nem felel meg a menekültként elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába visszatérésekor

súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja a származási országa védelmét igénybe venni, és nem állnak fenn közrendi, biztonsági kizáró okok vele szemben. A vele közösen kérelmező családtagra a védelem kiterjeszhető. Az oltalmazott kiválthat személyi igazolványt, lakcímkártyát.

ÖNKÉNTES MUNKÁT VÉGZŐ KÜLFÖLDI ■ Ha nagykorú, harmadik országbeli állampolgár díjazás nélküli kíván Magyarországon dolgozni, akkor e tevékenység folytatásához abban az esetben kaphat tartózkodási engedélyt, ha a közérdekű önkéntes munkavégzésről szóló törvény alapján hazai fogadó szervezettel kötött olyan önkéntes szerződés alapján tartózkodik Magyarország területén, amely rögzíti a fogadó szervezet által biztosítandó szállást, ellátást, felelősség- és egészségbiztosítást és a megfelelő tájékoztatást. Az önkéntes tevékenység folytatása céljából kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje a szerződésben foglaltakhoz igazodik, de legfeljebb két év. A kiadott engedély nem hosszabbítható meg. Ha pedig egy magyar állampolgárt egy hazai szervezet küld ki külföldi feladatvégzésre, és számára bizonyos költségtérítést nyújt, akkor szintén szükség van önkéntes szerződésre.

SZABAD MOZGÁS JOGÁVAL RENDELKEZÉS ■ EGT-állampolgárt – a magyar állampolgárokhoz hasonlóan –, valamint az őt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagot, ide értve minden olyan személyt, akinek a beutazását, tartózkodását az idegenrendészeti hatóság engedélyezi (magyar állampolgár eltartottja vagy vele legalább egy éve egy háztartásban él, illetve akiről súlyos egészségügyi okból személyesen gondoskodik, avagy abban az országban, ahonnan érkeznek, az EGT-állampolgár eltartottja volt, vagy vele egy háztartásban élt, illetve akiről súlyos egészségügyi okból személyesen gondoskodott), megilleti a szabad mozgás joga.

SZEZONÁLISAN FOGLALKOZTATOTT KÜLFÖLDI ■ Csak szezonálisan foglalkoztatható az a külföldi személy, aki csak szezonális munkavállalási vízummal rendelkezik, amely egyszeri vagy többszöri beutazásra és 180 napon belül 90 napot meghaladó, de legfeljebb hat hónapos szezonális munkavállalási célú tartózkodásra jogosít. Ez a vízum, valamint a nemzeti vízum iránti kérelem, illetve a vízum visszavonása tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A mezőgazdaságban történő szezonális foglalkoztatás esetén a miniszter a kiadott mezőgazdasági szezonális munkavállalási engedélyekről nyilvántartást vezet, mivel egy naptári évben legfeljebb 180 napra engedélyezhető, nem lehet meghosszabbítani, bár több részletben is meghatározható. Az engedély kiadásánál mérlegelni kell, van-e kiközvetíthető álláskereső, előzetes munkaerőigény, de ha a kérelem legfeljebb 60 napig szóló munkavégzésre irányul, a munkaerőpiaci helyzet vizsgálatát mellőzik.

Felhasznált jogforrások

2007. évi I. törvény és 113/2007.(V. 24.) kormányrendelet a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról.
2007. évi II. törvény és 114/2007.(V. 24.) kormányrendelet a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról.
1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről.
- 445/2013.(XI. 22.) kormányrendelet a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentségről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről.
- 355/2007.(XII. 23.) kormányrendelet a Magyar Köztársaság által a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek tekintetében alkalmazott, a munkaerő szabad áramlásával összefüggő átmeneti szabályokról.
2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról.
2007. évi LXXX. törvény és 301/2007.(XI. 9.) kormányrendelet a menedéjogról és az eljárásról, a menekültek támogatásáról.
- 181/2007.(VII. 6.) kormányrendelet a harmadik országbeli állampolgár kutatókat fogadó kutatószervezetek akkreditációjáról, valamint a fogadási megállapodásról.
- 44/2011.(XII. 16.) NGM rendelet az EU Kék Kártyával foglalkoztatott harmadik országbeli állampolgár részére fizetendő kötelező legkisebb munkabér megállapításáról.
- 19/2015.(VII. 3.) NGM rendelet a Magyarországon egyidejűleg foglalkoztatható harmadik ország állampolgárainak legmagasabb számáról.
- A Foglalkozások Egységes Oszályozási Rendszeréről szóló 7/2010. (IV. 23.) KSH közlemény (FEOR).
- Aharmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról szóló, 2003. november 25-i, 2003/109/EK tanácsi irányelv.
- A család egyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-ei 2003/86/EK tanácsi irányelv.
- Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályaon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i, 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.
- A munkavállalók szabad mozgásával összefüggésben a munkavállalóknak biztosított jogok gyakorlását megkönnyítő intézkedésekről szóló 2014. április 16-i 2014/54/EU parlamenti és tanácsi irányelv.
- A harmadik országbeli állampolgárok magas képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről szóló, 2009. május 25-i, 2009/50/EK tanácsi irányelv.
- A harmadik országbeli állampolgárok valamely tagállam területén való tartózkodására és munkavállalására vonatkozó összevont engedélyre irányuló összevont kérelmezési eljárásról, valamint a harmadik országból származó, valamely tagállam területén jogszerűen tartózkodó munkavállalók közös jogairól szóló, 2011. december 13-i, 2011/98/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv.
- A harmadik országbeli állampolgároknak az Európai Közöségi területén folytatott tudományos kutatás céljából való fogadására vonatkozó külön eljárásról szóló, 2005. október 12-i 2005/71/EK tanácsi irányelv.
- A munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló, 1996. december 16-i, 96/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.
- 2014/36/EU irányelv a harmadik országbeli állampolgárok idénymunkásként való munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről – az irányelvet 2016. szeptember 30-ig kell a magyar jogba átültetni.
- 2014/66/EU irányelv a harmadik országbeli állampolgárok vállalaton belüli áthelyezése keretében történő belépésének és tartózkodásának feltételeiről – az irányelvet 2016. november 29-ig kell átültetni a magyar jogba.
- A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-ai 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet.
- Az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2009. június 18-i 2009/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv.
- A harmadik országbeli állampolgárok valamely tagállam területén való tartózkodásra és munkavállalására vonatkozó összevont engedélyre irányuló összevont kérelmezési eljárásról, valamint a harmadik országból származó, valamely tagállam területén jogszerűen tartózkodó munkavállalók közös jogairól szóló 2011. december 13-i 2011/98/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv.